

Universal Declaration of Human Rights

ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

Laintutzihaw ntzuirailai nkuile siqhe lezhu

၇၂၇၃၆(ခ)ပါရာ (နာဂ)

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

Universal Declaration of Human Rights

ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

Laintutzihaw ntzuirailai nkuile siqhe lezhu

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ပြည်ထောင်စု

ဂျင်နီဗာ(ခ)ပါရီ (နာဂ)

စကားချီး

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံက ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းကို အတည်ပြုချမှတ်၍ ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ကြေညာစာတမ်း၏ စာသားအပြည့်အစုံကို နောက်စာမျက်နှာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤကဲ့သို့ သမိုင်းဝင် လုပ်ဆောင်ချက်ကို ဆောင်ရွက်ပြီး နောက် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံက ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အားလုံးအား ဤကြေညာစာတမ်း၏ စာသားကို အများပြည်သူတို့ သိရှိစေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် နိုင်ငံများ သို့မဟုတ် နယ်မြေများ၏ နိုင်ငံရေးအဆင့်အတန်းကို ခွဲခြားမှု မပြုဘဲ၊ အဓိကအားဖြင့် ကျောင်းများနှင့် အခြားပညာပေးရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် ကြေညာစာတမ်းကို ဖြန့်ချိဝေငှစေရန်၊ မြင်သာအောင် ပြသထားစေရန်၊ ဖတ်ကြားစေရန်နှင့် အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းဖော်ပြစေရန် ပန်ကြားခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သည် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာမှ မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုလျက် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိလိုက်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်

Dhapfai zhu

Pwe 1948, pwesyawai khaintu 10 rihaw laintutzi tairaimaigaw lai laintutzilurai nkuilezhu siqhailejai tazhaphe atzubai khucai siqhai he. Siqhailehaw lezhulaiperaiya tashipwai shaixtzuleraihaw taitwa tzubai lule. Jaitda lurankui tshararajai tshabai shipwaihaw laintu tztairaimaigawlai tairaimaigaw anqwehawsai laintutamaijiraishu siqhaile hawsailu lerajai taduipa maicaishusai laitwa tatshasai hai lainturai (hi) pinturai laintutzi zhu aremare dhapfui matshasai, tatshituya letsha zhawrai, taqepfui tumaicai jailu anqwenqwerai haw siqhailejai pairai laizhusailai, nkuidweshulai taitwatzusai, qhishusai hai takhwezhu caimaigasai laiga twaqhai he.

Tatsha tzutzujai maizhilai JaiJairai khwetsha leluzhi anqwe rajai laintutzi haw ntzuirai shipalailaw nkuilegalu siqhailezhuha Maileraile, Ta Dawraile haw JaiJairaile lwa shaipailwalai khucai dhalaizhulai he.

JaiJairaikhwetsha leluzhi anqwerai

ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

နိဒါန်း

လူသားအားလုံး၏ မွေးရာပါ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တန်းတူညီမျှရှိပြီး ဖယ်ရှားထုတ်ပယ်၍ မရသောအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် ဤကမ္ဘာပေါ်တွင် လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းမှုတို့အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

လူ့အခွင့်အရေးကို အလေးမထား မထီမဲ့မြင်ပြုခြင်းသည် လူသားတို့၏ အကောင်းအဆိုး အကြောင်းအကျိုး ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းကို ဖျက်ဆီးသည့် ရိုင်းစိုင်းရက်စက်သော အပြုအမူများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ခွင့်၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် ချို့တဲ့ခြင်းမှ လွတ်ကင်းခွင့်တို့ကို ရရှိခံစားရမည့် လူ့ဘောင်လောကတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာရေးကို သာမန်လူသားအားလုံး၏ အမြင့်မားဆုံးသော မျှော်မှန်းချက်အဖြစ် ကြေညာပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

အာဏာသုံး၍ တရားလက်လွတ် အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုတို့ကို လူသည် နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအနေဖြင့် ဆန့်ကျင်ပုန်ကန်သည့် အခြေအနေသို့ မရောက်ရှိစေရေးအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကို ဥပဒေစိုးမိုးမှုဖြင့် ကာကွယ်ပေးရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

နိုင်ငံချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံမှုဖွံ့ဖြိုးရေးကို မြှင့်တင်ရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

Laintutzhaw ntzuirailai nkuilezhu siqhaile zhu

Dhaphai kurai

Ntzuirai tamaiji tanqwerahawlai ghugi maisaisaisi alujaiya makhuwiqhailelu nkuilezhujai maicaimailaw jailuya laintutzhaw cwecimalu lwarelu tataivuizhurai laitwa lipilaizhawce atsha laitwalwa

Ntzuirailai nkuilezhujai tamailaw maxtzu mapailempwa tshalujai ntzuirailaitwa kairamakaira paile maitusulu jai zhatsha paililu simaila lupfui laiqirai laijurasi matsha, cwecimalu twacai lesai, cwecimalu thajalesai, ditsha ntzuimapi luhawlai laiclesai raijai yizhwai nkuitzalegalu ntzuiqwe khaihe tda laintutzhaw lai ju ralesaiya ntzuilailawrai tamaijilai tatshai laituqhaiwhai siqhaibai alulaili hairai,

Ghucwe tshelai lwamamaizhi weluhai laiphicweci luraijai ntzuirailai talaishi ri lwawhai sai lwaici celu malaijushusai laitwa ntzuirailai nkuilezhu talwa lwarilai zhacisai alulaitwalwa hairai,

Laintu khainqikhainqi hawpwaiqitu hawpwaiyirailujai weqiqi zhataidwesai hairai,

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ပြည်သူ့အပေါင်းတို့သည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တန်ဖိုး၊ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး တန်းတူအခွင့်အရေးရှိမှုတို့ကို ၎င်းတို့ သက်ဝင် ယုံကြည်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်၌ ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့ပြီး၊ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် လွတ်လပ်မှုတွင် လူမှုရေးတိုးတက်ရေးနှင့် လူ့ဘဝအဆင့်အတန်း တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးတို့ကို မြှင့်တင်ရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချပြီး ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတို့သည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်း၍ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးက ပိုမိုမြှင့်တင် လေးစားလိုက်နာ ကျင့်သုံးကြစေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်မည်ဟု ကတိပြုပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

အဆိုပါ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အတူတကွ နားလည်မှုရှိခြင်းသည် ဤကတိကဝတ်ကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်စေရေးအတွက် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

Tairaimaigaw anqwehawsailu laintuhaw ntutzaraijai lipice ntzuirailai nkuilezhu, ntzuirai ghugi, tampwa, nyaipasarai, nyaitzui sarai maisihalai nkuilezhu lulesai nkuileye tda thajaizhujai tairaimaigaw yhayhile haw tazhaphe atzulwalai weqiqi cwecimalu haw laidwelulesai, ntzuirailupwa weqiqi zhataidwesai, tshawphezhu atzubailaili hairai,

Tairaimaigaw anqwehaw sailu lainturajai tairaimaigaw anqwerainqi ajekhaisihalai ntzuirailai nkuilezhu nqi lipi cweci malu rajiai lailutzilu tamaiji weqi zhataidwe mailawtzu laimpuitzai laiqi tzainqesai laitwa tshaye tda zhupe tshabai alulaili hairai,

Twatzubailu ntzuirailai nkuilezhu cwecimalu rajiai ajepaile yizhwai maicailujaiya zhupe tshazhuha laipejawzhilai dadhapfai laijulesai laitwa tatshitu atshalaili hairai,

လူတိုင်း၊ အဖွဲ့အစည်းတိုင်းက ဤကြေညာစာတမ်းကို အစဉ်
 နှလုံးသွင်းလျက် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများနှင့်
 လွတ်လပ်ခွင့်များကို လေးစားကြစေရန် သင်ကြားခြင်း၊ အသိပညာ
 ပေးခြင်းဖြင့် အားထုတ်ကြစေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ကုလသမဂ္ဂ
 အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် ထိုနိုင်ငံတို့၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာအောက်ရှိ
 နယ်ပယ်အတွင်းမှ တိုင်းသူပြည်သားများက အဆိုပါအခွင့်အရေးနှင့်
 လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကျယ်ပြန့်ထိရောက်စွာ အသိအမှတ်ပြုလိုက်နာ
 ကျင့်သုံးစေရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်တို့တွင်
 အဆင့်ဆင့် တိုးတက်သော အစီအမံများဖြင့် အားထုတ်ကြစေရန်
 အတွက်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်လျက်၊ နိုင်ငံခပ်သိမ်း၊ လူခပ်သိမ်း
 တို့ အောင်မြင်မှုရရှိရန် ဆောင်ရွက်ကြရမည့် အားလုံးနှင့်ဆိုင်သော
 စံတစ်ရပ်အဖြစ် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံက ဤကမ္ဘာလူ့
 အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကို ယခုထုတ်ပြန်ကြေညာလိုက်သည်။

အပိုဒ် ၁

လူသားအားလုံးသည် လွတ်လပ်သူများအဖြစ် မွေးဖွားလာကြပြီး
 ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် အခွင့်အရေးများ တန်းတူရည်တူရှိကြသည်။ လူတို့၌
 ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် အမှားအမှန်ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်သော အသိဉာဏ်
 ရှိကြ၍၊ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ညီရင်းအစ်ကို စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ဆက်ဆံ
 ကျင့်သုံးသင့်သည်။

Ntzuiraimaiji, anqwemaijilai siqhaileha talaiyilaibe yikhwe haw tawlai laintutzimaiji haw twatzubailu cwecimalu rainqi nkuile zhuraijai tamailaw jainqesai tshaxtwalai, turaimaicaicai jaisai tarai taitzi khumaicaisai laitwa tairaimaigaw anqwehaw sailu lainturainqijailaintuhaw zhaphesulu ghucwe aluqisa raihawlu wentu tzarai lai twatzubailu nkuilezhu hai lushawraijai zhapaitu cacaha maicaimailawjai laimpuilaiqitzai shumaisuilai laintumaiji qwehaw maithamaithaha laidwexlu laijelaituqhai, lai taitzi khunqesai laitwa laituqhai, laintumaiji, ntzuimaiji rai tashukha ankuisai tshanqegaxlu tamaijirai ntulu maitu qweqhai khaiwhai lailutzi tairaimaigawlai laintutzi ntzuirailai nkuilezhu siqhai leha cakhucacai siqhaihe.

Zhaw - 1

Ntzuiraitamaiji cwecimalu nqweranqebai ghuginqi nkuilezhu rajai maisaisai lunqele. Ntzuirai kawhaw pailepfuinqi, alwamalwadhapfuisusai tumaicailawlu, khainqi khainqi nkuijurai yikhwe whai hawpwai laigarereha luhilaw dalai.

အပိုဒ် ၂

လူတိုင်းသည် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြား အယူအဆ၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် လူမှုအဆင့်အတန်းနှင့်ဆိုင်သော ဇာစ်မြစ်၊ ပစ္စည်းဥစ္စာဂုဏ်၊ မျိုးရိုးဇာတိဂုဏ်နှင့် အခြားအဆင့်အတန်း စသည့် ခွဲခြားမှုမျိုး မရှိစေဘဲ ဤကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြပါရှိ သည့် အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့် အားလုံးကို ခံစားခွင့် ရှိသည်။ ထို့ပြင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် နေထိုင်ရာ နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နယ်မြေ ဒေသသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့်နယ်မြေဖြစ်စေ၊ ကုလသမဂ္ဂ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခံနယ်မြေဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ မရရှိသောနယ်မြေဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အချုပ်အခြာ အာဏာ တစ်စုံတစ်ရာ ကန့်သတ်မှု ရှိသည့်နယ်မြေဖြစ်စေ ယင်း၏ နိုင်ငံရေး၊ စီရင်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအဆင့်အတန်း တစ်ခုခု ကို အခြေပြု၍ ခွဲခြားမှု မပြုလုပ်ရ။

အပိုဒ် ၃

လူတိုင်းတွင် အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်လုံခြုံမှု ရခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၄

မည်သူ့ကိုမျှ ကျေးကျွန်အဖြစ် သို့မဟုတ် ကျေးကျွန်ကဲ့သို့ မပြုရ။ ကျွန်ပြုခြင်းနှင့် ကျွန်အရောင်းအဝယ်ပြုခြင်းပုံစံ အားလုံးကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ရမည်။

အပိုဒ် ၅

မည်သူ့ကိုမျှ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ် သော၊ လူမဆန်သော၊ လူသိက္ခာ ညှိုးနွမ်းစေသော ပြုမူဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း မပြုရ။

Zhaw - 2

Ntzuiraitamaijjai shantzui, shazhilulu, nqaipa, nqaitzui, khwetsha, thajaizhu, laintutzizhu jahi tapfuiपाile, laintutza jahi ntzuirai lupwa aremare laijurati, kaitashurighu, shantzui puraghunqi qepfui aremarejai dhapfui malushulaw ha siqhailezhu haw sailurajai nkui lezhu nqi cwecimalusai tamaijilai nkuilesai lulai. Jaiqihaw ntzui rai khailupwa laintu (hi) laintuqisa jai tainta ghucwetshe lushawlu qisa tshabaishu, laintutzi tairaimaigawlai laigeti whaitzailu qisa tshabaishu, hawqe welu ghucwemalu qisa tshabaishu (hi) ghucwe tainta likhaikhai cweci qisa tshabaishu jaitdalulaintutzizhu, zhaphe sulu tzubai (hi) laintu ntzawntzaw aremare khaikhai haw laiphwapfailai twataintu dhapfuilu tamatsha sai.

Zhaw - 3

Ntzuiraitamaiji kawhaw tapwe dhawlusai, cwecimalu nqi ntzuirai lailawci taghuku lule.

Zhaw - 4

Shikawhaw tshabaishu zhwetza zhawlurairwhai jahi zhulainkwai whai tamatshasai. Zhwetza zhawlurair nqi zhwetza zhawlu tshalugi tamaijjai tazhacisai.

Zhaw - 5

Shikawhaw tshabaishu lairairvui (hi) ricai lairairvui, ntzuiraimapwai yikhwe, ntzuirair ghugi zhazhishu laiqitzai (hi) teti jailu tamatshasai.

အပိုဒ် ၆

လူတိုင်းသည် ဥပဒေအရာ၌ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ်ဖြင့် နေရာတိုင်းတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ခံယူပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၇

လူအားလုံးတို့သည် ဥပဒေအရာ၌ တန်းတူရည်တူရှိကြပြီး ဥပဒေ၏ တန်းတူ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို မည်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမျှ မရှိစေဘဲ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ဤကြေညာစာတမ်းကို ဖောက်ဖျက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမှလည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံရန် လှုံ့ဆော်ခြင်းမှလည်းကောင်း တူညီသော ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၈

လူတိုင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ ၎င်းအား ခံစားခွင့် ပြုထားသည့် မူလအခွင့်အရေးများကို ဖောက်ဖျက်ခြင်း ခံရလျှင် ထိုသူသည် စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော နိုင်ငံတော်ခုံရုံးများ၏ ထိရောက်သော ကုစားပေးမှုကို ရပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။

အပိုဒ် ၉

မည်သူမျှ မတရားဖမ်းဆီးခြင်း၊ မတရားချုပ်နှောင်ခြင်း သို့မဟုတ် မတရား ပြည်နှင်ခြင်း မခံစေရ။

အပိုဒ် ၁၀

လူတိုင်းသည် ၎င်း၏ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ရှိမှုများကို အဆုံးအဖြတ်ခံရာတွင်လည်းကောင်း၊ ၎င်းအပေါ် ပြစ်မှုကြောင်းအရ စွပ်စွဲချက်ကို အဆုံးအဖြတ်ခံရာတွင်လည်းကောင်း လွတ်လပ်၍ ဘက်လိုက်မှုမရှိသော တရားရုံးတစ်ရပ်က အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် တရားမျှတစွာ ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းကို တန်းတူရည်တူအပြည့်အဝ ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

Zhaw - 6

Ntzuiraitamaijjai lwarihawlai ntzuirai khaihetda kwaihaw tshatshalaw maicaimailawjai jainkuitza ghuku lulai.

Zhaw - 7

Nuzuiraitamaijjiraijai lwari hawlai maisaisai lunqeyaw lwarijai maisai khweci whaitzai lujai taikalailaw khicu laiqitzai malushulaw nkuitzasai lule. Siqhailehajai zhatshapaililai dhapfui laiqitza hawlai mapfui, jaitda dhapfui laiqitzaisai zhamai khululaw mapfui, maisai cweci whaitzai jai nkuitzasai ghuku lulai.

Zhaw - 8

Ntzuiraitamaijjai zhamaiga dhapfai lwari (hi) lwarimaizhilai talaitwa nkuitzasai jai bailu tagu nkuilezhurajai zhatshapailihiya jaipajai zhaphesulu awepyija tsha kalawrai cacaha nkuitzasai ghukulu shuye.

Zhaw - 9

Shilaw malwa rawlu, malwa philu (hi) malwa laintuhawlai nkicaiqhailu malaiyai shusai.

Zhaw - 10

Ntzuiraitamaijjai jai nkuilezhu hai ghukulurajai zhaphe laiti mapfui, jaitzihaw tshampe laiti tshetaikwai jai zhaphe laiti mapfui cweci malu khaimaidhaisilaw matsha lwarekalaw maijilai ntzuirai tamaiji tztitihaw talwarelai sulaicazhu jai maisaisai nkuitzasai ghuku lulai.

အပိုဒ် ၁၁

(၁) ပြစ်မှုတစ်ရပ်ဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသော လူတိုင်းသည် စွပ်စွဲခံရသည့် ပြစ်မှုအတွက် ခုခံချေပရန် လိုအပ်သည့် အာမခံချက်ရှိသော၊ အများပြည်သူ ရှေ့မှောက်၌ စစ်ဆေးသောတရားရုံးက ဥပဒေနှင့်အညီ ကြားနာစစ်ဆေးပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်ဟု ထင်ရှားစီရင်မှု မခံရမချင်း အပြစ်မဲ့သူဟူ၍ မှတ်ယူခြင်း ခံထိုက်သည့် အခွင့်အရေး ရှိသည်။

(၂) ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့်အချိန်တွင် ပြည်တွင်းဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရဖြစ်စေ ပြုလုပ်မှု သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှု တစ်ရပ်သည် ပြစ်မှု မမြောက်ပါက ထိုပြုလုပ်မှု သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှုအတွက် မည်သူမျှ အပြစ်မရှိစေရ။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့် အချိန်ကာလတွင် ထိုက်သင့်စေနိုင်သော ပြစ်ဒဏ်ထက် ပိုမိုကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်ကို ထိုက်သင့်စေခြင်း မရှိစေရ။

အပိုဒ် ၁၂

မည်သူမျှ မိမိ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး လွတ်လပ်ခွင့်၊ မိသားစု၊ နေအိမ် သို့မဟုတ် စာပေးစာယူကိစ္စရပ်များတွင် မတရားဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မိမိ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုအား ပုတ်ခတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း မခံရစေရ။ လူတိုင်းသည် ထိုသို့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပုတ်ခတ်ခြင်းတို့မှ ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၃

(၁) လူတိုင်းတွင် နိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း၌ လွတ်လပ်စွာ သွားလာရွှေ့ပြောင်းခွင့်နှင့် နေထိုင်ခွင့် ရှိသည်။

Zhaw - 11

(1) Tshampe khilai pyijatsha laiailu ntzuiraimaiijai tshampe tshetaikhwailulaitwa laiyaici twagasaijai laiyaici yhayhi ghuku lu, ntzuidui tzitihaw pyijai tsharilai lwari nqimaisai atshahaw ta tshampe lutda pyijai matshawphe laitingiti tshampe malu ntzuirai whai nkuilezhu lulai.

(2) Tshampe laiju laitihaw laintuyikhwe lwarilai tshabaishu, laintu lintzawntzawlai tshabaishu, tshampebai shu (hi) pyaishi jai tshampe gamanqi hiya tshampe (hi) tapyaisailaitwa shipalaw tshampe tamalusai. Tshampe laijulaitihaw talaiyaisai ghuku weqi teti laiyai tamalusai.

Zhaw - 12

Shipalaw hawqe laitwa cwecimaluzhu, zhawci taizhaw (hi) leaga alazhu maijihaw malwa mazhajwesesai, jasimatsha, whai ghugi nqi talwa ntzawsilujai caikhalulaw tamalaiyaishusai. Ntzuiraitamaiji, jai tda ga zhajwese (hi) caikhalujai hawlai lwari takhweci ankuisai ghuku lulai.

Zhaw-13

(1) Ntzuiraitamaiji kawhaw laintu lairiyi khwehaw laishu gala tshalesai cwecimalu lusaighuku lulai.

(၂) လူတိုင်းတွင် မိမိ၏ နိုင်ငံအပါအဝင် မည်သည့်နိုင်ငံမှမဆို ထွက်ခွာပိုင်ခွင့်နှင့် မိမိ၏ နိုင်ငံသို့ ပြန်လာပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၄

(၁) လူတိုင်းသည် ဖိစီးနှိပ်စက်မှုမှ လွတ်ကင်းရန် အခြားနိုင်ငံများ၌ ခိုလှုံခွင့်ကို တောင်းခံပိုင်ခွင့်နှင့် ရရှိခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) နိုင်ငံရေးနှင့် မပတ်သက်သည့် ပြစ်မှုများ သို့မဟုတ် ကုလသမဂ္ဂ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အခြေခံမူများကို ဆန့်ကျင်သော ပြုလုပ်မှုများ အပေါ် အကြောင်းပြု၍ အမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် တရားစွဲဆိုမှုများတွင် အထက်ပါအခွင့်အရေးကို ကိုးကားအသုံးပြုခွင့် မရှိစေရ။

အပိုဒ် ၁၅

(၁) လူတိုင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူခွင့်ရှိသည်။

(၂) မည်သူမျှ မိမိ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို မတရားရုပ်သိမ်းခြင်း မခံရစေရ။ မိမိ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ပြောင်းလဲနိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို လည်း ငြင်းပယ်ခြင်း မခံရစေရ။

အပိုဒ် ၁၆

(၁) အရွယ်ရောက်ပြီးသော ယောက်ျားနှင့် မိန်းမတို့တွင် လူမျိုး၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို အကြောင်းပြု၍ ကန့်သတ်ချက် တစ်စုံတစ်ရာ မရှိစေဘဲ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မိသားစု ထူထောင်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် လက်ထပ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ အကြင်လင်မယားအဖြစ် ပေါင်းသင်းနေစဉ်တွင်လည်းကောင်း၊ ကွာရှင်းပြတ်စဲသည့်အခါတွင်လည်းကောင်း တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးများ ရခွင့်ရှိသည်။

(2) Ntzuiraitamaiji kawhaw hawqce hawlaintu tshabaishu, qepfui laintuhaw tshabaishu galatshalesai ghuku lulai.

Zhaw -14

(1) Ntzuiraitamaiji kawhaw laiphi lairaivui hawlai maipvui kha lesai qepfulaintu haw laiduikhasai laipwesai ghuku nqi yizhwainkuitza sai ghuku lulai.

(2) Laintutzi zhunqi mazhajwese lu tshamperai (hi) tairaimai-gawlai laituqhai, dhapfuizhurai sailwaici tsharatzihaw, caitaintu taji laijura pyijaatsha haw tatzihaw nkuilezhujai tarikhu atshasai ghuku tamalusai.

Zhaw -15

(1) Ntzuiraitamaijjai laintu awekhaihaw laintu tzanqirai khaihetda yi zhwai ghuku lulai.

(2) Shpalaw haw laintu tzanqi laijujai malwasai yalaiphyailu tama laiyaishusai. Haw laintu tzanqilaiju jai tshepailaisai nkuilezhujaihaw law maiyiqhailu tamalaiyai shusai.

Zhaw -16

(1) Dhawlutsha sai nqibailu nyaipasa, nyaitzuisa raijai shantzui, lai ntutza (hi) thajai jakutsha khwezhrailai cwecizhu malulaw dhawlu tsha sai nqi zhawlu tshaphwa sai ghuku lulai. Jairaijai hawpwai yamaije tilaw, zhawnqiwai ajalutilaw, hawpwai pvuiti atsha law maisaiha nkuileri ankui ghuku lulai.

(၂) သတို့သားနှင့် သတို့သမီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက်တို့၏ လွတ်လပ်သော သဘောဆန္ဒ အပြည့်အဝရှိမှသာလျှင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း ပြုရမည်။

(၃) မိသားစုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘာဝကျသော အခြေခံအဖွဲ့ ဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတော်၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၇

(၁) လူတိုင်းတွင် မိမိတစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူများနှင့် စုပေါင်း၍သော်လည်းကောင်း ပစ္စည်းဥစ္စာကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(၂) မည်သူမျှ မိမိပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာကို မတရားသိမ်းယူခြင်း မခံထိုက်စေရ။

အပိုဒ် ၁၈

လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ခွင့်၊ အမှားအမှန် ဝေဖန်ပိုင်းခြားခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ခွင့် ရှိသည်။ အဆိုပါ အခွင့်အရေးများတွင် မိမိကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်ချက်ကို လွတ်လပ်စွာ ပြောင်းလဲခွင့်အပြင်၊ တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ အများနှင့် စုပေါင်း၍ဖြစ်စေ မိမိကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ သို့တည်းမဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို အများပြည်သူ ရှေ့မှောက်၌ဖြစ်စေ၊ သီးခြား ဖြစ်စေ လွတ်လပ်စွာ သင်ပြခွင့်၊ ကျင့်သုံးခွင့်၊ ဝတ်ပြုကိုးကွယ်ခွင့် နှင့် ဆောက်တည်ခွင့်တို့လည်း ပါဝင်သည်။

(2) Dhawtshapa, dhawtshatzui tdlu jainqijai cwecimalu paile jawzhi luvuisai dhawlu apwa tatshasai.

(3) Zhawci tzanqiraijai ntzuidui anqwe dhapfai shapfui tshayaw ntzuidui anqwerainqi laintutzi werailaw khweci whaitzai jai nkuitza ghuku lulai.

Zhaw - 17

(1) Ntzuiraitamaiji kawhaw hawqe tshabaishu, ntzuidruinqi zhamaije tshabaishu taishukaita jai alusai ghuku lulai.

(2) Shipalaw haw taishukaita jai malwasai khuzhailujai malaiyai tzashusai.

Zhaw - 18

Ntzuirai tamaiji kaw haw paileshaw, alwamalwa dhapfui nqi thajai ghuku lulai. Jaitdlu nkuile zhuraihaw jakutshamaida (hi) haw paile thajai jai cwecimalu tshepailaisai ghuku silawmatsha, ntzuirai khaisisi tshabaishu, ntzuidui zhamaije tshabaishu haw jakutshamaida (hi) paile thajai tdlujai ntzuidui tzitihaw tshabaishu maicacai tshabaishu cwecimalu tatshatwa ghuku, laiqitzai ghuku jakutshasai ghuku nqi paillelaiti khusairailaw ntulai.

အပိုဒ် ၁၉

လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့် ရှိသည်။ အဆိုပါအခွင့်အရေးများတွင် ထင်မြင်ယူဆချက်များကို အနှောင့်အယှက်ကင်းစွာဖြင့် လွတ်လပ်စွာ စွဲကိုင်ခွင့်အပြင် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ် အယူအဆများကို သတင်းမီဒီယာ တစ်ရပ်ရပ်မှတစ်ဆင့် နယ်နိမိတ် အပိုင်းအခြားမရှိ ရှာဖွေဆည်းပူးခွင့်၊ လက်ခံခွင့်နှင့် ဖြန့်ချိခွင့်တို့လည်း ပါဝင်သည်။

အပိုဒ် ၂၀

- (၁) လူတိုင်းတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခွင့်တို့ကို လွတ်လပ်စွာ ကျင့်သုံးခွင့် ရှိသည်။
- (၂) အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်တွင် ပါဝင်စေရန် မည်သူ့ကိုမျှ အတင်းအကျပ် မပြုရ။

အပိုဒ် ၂၁

- (၁) လူတိုင်းတွင် မိမိနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၌ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။
- (၂) လူတိုင်းတွင် မိမိနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းဖြစ်ရန် တူညီသည့် အခွင့်အရေး ရှိသည်။
- (၃) အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုအာဏာသည် ပြည်သူ့ပြည်သားတို့၏ ဆန္ဒအပေါ် အခြေခံရမည်။ လူတိုင်းပါဝင်၍ တန်းတူညီမျှ ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ခွင့်ရှိပြီး လျှို့ဝှက်မဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အလားတူ လွတ်လပ်သော မဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားအလိုက် ကျင်းပသော စစ်မှန်သည့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အဆိုပါဆန္ဒကို ဖော်ထုတ်ရမည်။

Zhaw - 19

Ntzuirai tamaiji kawhaw cwecimalu pailaituqhai ghuku nqi dhacai ghukululai. Jaitda nkuilezhu raihaw pailaituqhai zhujai zhacesuimalu cwecimalu ghuku weqi sisizhuhai tapailecai zhuiraijai sisizhu khaikhaihaw laisai laityaci malu zhvale yizhwaile hai dhalaizhu zhu ghukurailaw ntulai.

Zhaw - 20

- (1) Ntzuirai tamaiji kawhaw tavuijaijaiha zhamaigaw ghukunqi anqwe tsha phwaleraijai cwecimalu laiqitzai ghuku lulai.
- (2) Anqwe zhamaigaw khaikhaihaw ntushusai shikawhawlaw maqilaw tamatsha zhaisai.

Zhaw - 21

- (1) Ntzuirai tamaiji kawhaw pwailai ntuntuhawlu shawkarai anqwehaw qwelailaw tshabaishu, cwecimalu dhacaicai zhutzai railaisai gantulai tshale ghuku lulai.
- (2) Ntzuirai tamaiji kawhaw pwailai ntuntuhawlu ntatarai zhutsharai laijusai maisaisaihalu nkuile zhululai.
- (3) Shawkarai welughukuya ntatzui ntantzarailai laituqhailuhaw si talaiphwapfaisai. Ntzuiraitamaiji ntulai maisaiha pailecai lepajaile sai ghuku luluwhai zhawlwa lepajailulaw tshabaishu jainqi maisai cwecimalu lepa ajailaitwa tshabaishu talaiti tacaiphephe maizhilai tshalu talwalai dhacaitsha zhuraihaw talaituqhaiqhai jai tatsha nqesai.

အပိုဒ် ၂၂

လူတိုင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအနေဖြင့် လူမှုဘဝ လုံခြုံရေး ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်ပြင်၊ မိမိနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် အရင်းအမြစ်တို့အရ အမျိုးသား ကြိုးပမ်းမှုနှင့် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့ဖြင့် မိမိ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး လွတ်လပ်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများကို ရရှိခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၃

(၁) လူတိုင်းတွင် အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ မိမိနှစ်သက်ရာ အလုပ်အကိုင်ကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်၊ တရားမျှတ၍ အဆင်ပြေမှုရှိသော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများ ရပိုင်ခွင့်နှင့် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်းမှ အကာအကွယ် ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) လူတိုင်းတွင် တူညီသော အလုပ်အတွက် တူညီသော လုပ်ခကြေးငွေကို ခွဲခြားမှု တစ်စုံတစ်ရာ မရှိစေဘဲ ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၃) အလုပ်လုပ်သည့်လူတိုင်းတွင် မိမိနှင့် မိမိ၏မိသားစုအတွက် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ထိုက်တန်သော ဘဝရပ်တည်မှုကို အာမခံနိုင်မည့် တရားမျှတ၍ လျော်ကန် သင့်မြတ်သော အခကြေးငွေ ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ လိုအပ်လျှင် အခြားလူမှုရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုများကိုလည်း ဖြည့်စွက်ရရှိ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၄) လူတိုင်းတွင် မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အလုပ်သမား သမဂ္ဂများ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ယင်းသမဂ္ဂများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။

Zhaw - 22

Ntzuirai tamaiji kawah ntzuirai anqwehaw laimpuitzai ntzuikhaiwhai aluapwa shwaici ankuisai ghukusilaw matsha hawlaintuhaw anqwe tshabaishu jaimaizhilai shantzui tamaijirailai tshalujai hai laintutamaiji cwecimalu laidwesai zhutsha laitwa maluhi matshale lupa paidazhu, maijwazhu hai luzhizhurai nkuile zhu railaw nkuile sai ghuku lulai.

Zhaw - 23

(1) Ntzuirai tamaiji kawah zhutshaghuku, hawmaikhwai zhutshajai cwecimalu dhacailesai ghuku, lwaresai tshalelu zhutsha ankuisai ghukuhai zhutsha maluhawlai khweci ghuku lulai.

(2) Ntzuirai tamaiji kawah zhutshamaisai laitwa zhutshampwajai dhapfuizhu khasilaw malushulaw ankuisai ghuku lulai.

(3) Turaiatshantzui tamaijirajai hawnqihai haw tzuizarai lai twa ntzuighugi nqi ampwa hai lupwashwai susajai dhwacaisugalu lware hasai tamaiga talaikhawha mpwa ankuisai ghuku lulai. Malaipehiya tapfui maijwazhu tsha khweciwhai tzailuhawlaw zhapai jaw nkuitzale ghuku lulai.

(4) Ntzuirai tamaiji kawah hawzhalaipse paidajai khwecisai laitwa tutsha anqwerai tanqwe tshaphwa nqi jaitdalulaw tanqwe haw ntulai tshasai ghuku lulai.

အပိုဒ် ၂၄

လူတိုင်းတွင် ကြောင်းကျိုးလျော်ညီစွာ ကန့်သတ်ထားသည့် အလုပ် ချိန်နှင့် လစာဖြင့် ခံစားခွင့်ရှိသော အခါအားလျော်စွာ သတ်မှတ် ထားသည့် အလုပ်အားလပ်ရက်များ အပါအဝင် အနားယူခွင့်နှင့် အားလပ်ခွင့်တို့ကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၅

(၁) လူတိုင်းတွင် အစားအစာ၊ အဝတ်အထည်၊ နေအိမ်၊ ကျန်းမာ ရေး စောင့်ရှောက်မှုနှင့် လိုအပ်သည့် လူမှုအထောက်အပံ့များအပါ အဝင် မိမိနှင့် မိမိ၏ မိသားစု ကျန်းမာရေးနှင့် ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ အေးချမ်းစွာ နေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် လုံလောက်သည့် လူနေမှု အဆင့်အတန်းကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့ခြင်း၊ မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်း၊ မုဆိုးမဖြစ်ခြင်း၊ အသက်အရွယ်အိုမင်းခြင်း သို့မဟုတ် မိမိတတ်စွမ်းနိုင်သော အခြေအနေများကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း မပြုနိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် ဘဝလုံခြုံမှု ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) မိခင်ဘဝနှင့် ကလေးသူငယ်ဘဝတို့တွင် အထူးစောင့်ရှောက်မှု နှင့် ကူညီမှုကို ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ တရားဝင်လက်ထပ်၍ဖြစ်စေ၊ တရားဝင် လက်မထပ်ဘဲဖြစ်စေ မွေးဖွားလာသော ကလေးအားလုံး သည် တူညီသော လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံစားခွင့် ရှိသည်။

Zhaw -24

Ntzuirai tamaiji kawhaw khaintu lailinkuiwhai turai atsha lainqeri hai tutshalaiti rajai talititalaicaizhaphetzubailu maizhilai lainqekha, laikaw ghuku railaw lulai.

Zhaw - 25

(1) Ntzuirai tamaijikaw haw atzazhapa, cwekaita, taizhaw, tzawlu makairai shitisai hai malaipexelu ntzuicawruirai ntulai hawhai haw zhawtza nqirai tzawlumakaira hai yikhwelaipyemaiji taivui jaijaiha lupwalesai laitwa laipejawzhilu ntzui aluapwa aremarejai ankui ghuku lulai. Jaisilawmatsha zhutsha laikaw laijuti, tzawlu tshatainta laijuti, ntzuiraimanqi ntzui, campawntzui railaijuti, tapwewui swatulu jaisilaw matsha hawqe matshasulu talaiti laitwalwa hawdhawlusai tshatzuzhu matshasulu laijurahiya lupwashwaici ankuighuku lulai.

(2) Ntzuizui lupwanqi nyaisarai lupwa rajai haw tatshitu whaitzaisai hai cawruijaisai ankuilwatzui ghuku lulai. Zhulwalai dhawluatsha tshabaishu, zhulwalai dhawlummatsha baishu tanqwerara nyaisarai tamaijirajai maisaihalu maijwakhweci whaitzai lujai nkuitza ghuku lulai.

အပိုဒ် ၂၆

(၁) လူတိုင်းတွင် ပညာသင်ယူခွင့် ရှိသည်။ ပညာသင်ကြားရေးသည် အနည်းဆုံး မူလတန်းနှင့် အခြေခံအဆင့်တို့တွင် အခမဲ့ ဖြစ်ရမည်။ မူလတန်းပညာသည် မသင်မနေရ ဖြစ်ရမည်။ စက်မှုလက်မှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာများကို လူအများ သင်ယူနိုင်စေရမည် ဖြစ်ပြီး အဆင့်မြင့်ပညာရေးကို အရည်အချင်းပေါ် အခြေခံ၍ အားလုံး တန်းတူရည်တူ ရရှိစေရမည်။

(၂) ပညာရေးကို လူသားတို့၏ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး အပြည့်အဝ ဖွံ့ဖြိုးစေရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ပိုမို လေးစားလာစေရန် ဦးတည်သင်ကြားစေရမည်။ ပညာရေးသည် နိုင်ငံအားလုံးအတွင်း၊ လူမျိုး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အုပ်စု များအတွင်း နားလည်မှု၊ သည်းခံမှုနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုတို့ မြှင့်တင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုအတွက် ကုလသမဂ္ဂ ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို တိုးမြှင့်စေရမည်။

(၃) မိမိတို့၏ ကလေး ပညာရေးကို ရွေးချယ်ရာ၌ မိဘတို့တွင် လက်ဦး အခွင့်အရေး ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၇

(၁) လူတိုင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ယဉ်ကျေးမှုဘဝ၌ လွတ်လပ်စွာ ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခွင့်၊ အနုပညာကို လွတ်လပ်စွာ ခံစားခွင့်နှင့် သိပ္ပံပညာတိုးတက်မှုနှင့် ၎င်း၏ အကျိုးရလဒ်များကို လွတ်လပ်စွာ မျှဝေခံစားခွင့် ရှိသည်။

Zhaw – 26

(1) Ntzuiraitamaiji kawahaw turaimaicaí azhwasai ghuku lulai. Turaimaicaí laitwahaw talainqaipwai dhapfaile laitwa nqi laiphwapfai laitwahawjai laimpi tatshasai. Dhapfaile jai matsha tamalusai. Salailurai nqi hawdhawlusai tshatza turaimaicaíjai ntzuiduirailai laitwasu shusai hai tashai turaimaicaíraíjai laipyemaicaísu maizhilai tamaijirai maisai talusai.

(2) Turaimaicaíraí ntzuirai laipyé maicaísu tajawti laidwesai nqi ntzuirai nkuilezhu nqi cwecimalu sairaijai weqiqi tamailaw atzurasai laituqhailai twashusai. Turaimaicaíraíjai laintutamaiji yikhwe shantzui (hi) maidazhu anqwe lintzawntzaw hawlaw pailezhai maicaí pailezhaisu nqi yiraimaisuirai yataidwesai tataivui lushusai laitwalwa tairai zhamaigaw tsha luraijai taya taidwesai.

(3) Haw nqisaraí turaimaicaíraíjai zhwacai luhaw tzuiparaí kawahaw maipfai nkuilezhu lulai.

Zhaw -27

(1) Ntzuiraitamaiji kawahaw ntzuirai anqwe luzhi alupwa haw cweci mailu tshalesai. Lainturijai cwecimalu nkuitzaghuku, tajiri laidwesai hai jairaihaw nkuitza ragalulaw cwecimalu hawpwaizhwajai nkuitzasai lulai.

(၂) လူတိုင်းတွင် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်ဖန်တီးထုတ်လုပ်သော သိပ္ပံပညာမှဖြစ်စေ၊ စာပေမှဖြစ်စေ၊ အနုပညာမှဖြစ်စေ ဖြစ်ထွန်းလာသည့် ဂုဏ်နှင့် ရုပ်ဝတ္ထု အကျိုးကျေးဇူးများကို ကာကွယ်မှု ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၈

လူတိုင်းသည် ဤကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည့် လူမှုရေးစနစ်နှင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးစနစ် တစ်ရပ်ကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၉

(၁) လူတိုင်းသည် မိမိ၏ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို လူ့အသိုက်အဝန်းအတွင်း၌သာ လွတ်လပ်ပြည့်ဝစွာ ဖွံ့ဖြိုးစေနိုင်သည်ဖြစ်၍ ယင်းအသိုက်အဝန်းအပေါ် တာဝန်ရှိသည်။

(၂) မိမိ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးရာတွင် လူတိုင်းသည် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြု၍ လေးစားရန်အလို့ငှာလည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် တရားမျှတသော လိုအပ်ချက်များဖြစ်သည့် ကိုယ်ကျင့်တရား၊ အများပြည်သူ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် အကျိုးစီးပွားဖြစ်ထွန်းရေးတို့ကို ဖြည့်ဆည်းရန်အလို့ငှာလည်းကောင်း ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များအတိုင်းသာ ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(2) Ntzuiraitaimaiji kaw haw pwailaipyepye haw hawqehaw turaimai cailai pailtshacailu thajiri haw tshabaishu leri hawlaw tshabai shu titshari hawlaw tshabaishu laijuararajai ghugi hai tukaita tshankuitzapaida jaikhweci nkuitzasai lulai.

Zhaw - 28

Ntzuiraitamaijjai siqhailehaw twatzubailu nkuilezhu nqi lushawghuku jawzhilai dadhapfailegalu maijwazhu nqi laintu ntzawntzaw maicemaicai zhuhajai nkuitzza ghuku lulai.

Zhaw -29

(1) Ntzuiraitamaijjai laipye maicaisujai ntzuirai anqwe yikhwe hawsi cwecimailu laipejawzhilai laidweshusai tshabaiyaw ntzuirai anqwe tzihaw ghuku lulai.

(2) Hawlai nkuilezhurai nqi lushawlai laiqitzaisai haw ntzuirai tamaiji taqepfuirai nkuilezhurai nqi lushawrai hawlaw tamaicai jailai tamailawjaisai laitwalwa tshabaishu dimokairaysi ntzuirai anqwehaw lwareha malaipelujai laipye laimpuitzai, ntzuidui laintu tzarai lawsaitaivui nqi tshankui zhupaida laijusailaitwa, zhapaijaw laitwalwa lwarilai tacaici atzu bailuhaw laiqitzaisai ghuku lulai.

(၃) အဆိုပါ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို မည်သည့် ကိစ္စတွင်မျှ ကုလသမဂ္ဂ၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် အခြေခံမူများကို ဆန့်ကျင်၍ ကျင့်သုံးခြင်း မပြုရ။

အပိုဒ် ၃၀

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူတစ်စုအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူတစ်ဦး တစ်ယောက်အတွက်ဖြစ်စေ ဤကြေညာစာတမ်းပါ အခွင့်အရေး များနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်း ရည်ရွယ် လျက် တစ်စုံတစ်ခုသော ဆောင်ရွက်ချက်တွင် ပါဝင်ရန် သို့မဟုတ် ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်ရှိသည်ဟူ၍ ဤကြေညာစာတမ်းပါ စာသားတစ်ရပ်ရပ်ကို အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်း မရှိစေရ။

(3) Jaitdalu nkuilezhurai nqi cwecimalu khwezhujai taikazhulai-law tshabaishu laintutzi tairaimaigaw laituqhairai nqi lipirajaisai lwaici tamatshasai.

Zhaw - 30

Laintu khailaitwa tshabaishu, ntzuirai anqwekhai laitwa tshabaishu, ntzuirai laipy khailaitwa tshabaishu siqhaile zhuhawntu nkuilerainqi lushaw ghurajai zhasha zhalaiphyaisai laituqhaibai likhaikhai atshahaw antusai (hi) hawlai tatshasai lwatzui lulaitda siqhaile hahawntu lelaipyekhaikhai jai takhwezhu dhacai tda tamalusai.

